

A-klinikkasäätiö

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma MIPA 2.0

TUTKIMUSSUUNNITELMA

Jouni Tourunen, Sari Jurvansuu & Taina Heinonen

Järjestöjen toimintaan osallistuvien hyvinvointi, taloudellinen tilanne ja palvelukokemukset

Sisällys

Tausta	1
Tavoitteet	3
Aineisto ja menetelmät	3
Eettiset kysymykset	4
Raportointi ja aikataulu	4
Liitteet.....	5
Kirjallisuutta.....	5
LIITE 1. Kyselylomake.....	6
LIITE 2: Haastattelurunko	11
LIITE 3: Tiedote	13

Tausta

Kansalaisten toimeentuloturvaan ja sosiaalipalveluihin on tehty Orpon hallituskaudella vuosina 2023-2024 merkittäviä muutoksia, jotka ovat kohdistuneet esimerkiksi asumistukeen, työttömyysturvaan, kuntoutusetuuksiin ja toimeentulotukeen. Asumistuen saantiehtoja on kiristetty ja asumismenoja huomioidaan aiempaa vähemmän viimesijaiseksi tueksi tarkoitettussa toimeentulotuessa. Omistusasunnossa asuvien oikeus asumistukeen poistui syyskuussa 2024. Lääkekustannusten omavastuusuutta on nostettu ja eri etuuksien indeksejä jäädytetty. Työttömyysturvaa heikennettiin poistamalla työttömyysturvan lapsikorotukset ja sovitellun työttömyysturvan 300 euron suojaosa (1.4.2024 alkaen) sekä porrastamalla ansiopäivärahan taso työttömyyden keston mukaan. Nuorten kuntoutusrahaa ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa leikattiin noin 13 prosentilla. Sosiaaliturvaan on suunniteltu lisää kiristyksiä vuonna 2025: asumistuen, työttömyysturvan,

sairauspäivärahojen ja kuntoutustuen ehtoja kiristetään edelleen ja terveydenhuollon asiakasmaksuja korotetaan (Kela 2024).

Asiantuntijat (esim. Hiilamo ym. 2023, SOSTE ry 2023) ovat pitäneet tehtyjä ja kaavailtuja muutoksia poikkeuksellisina aiempiin hallituskausiin verrattuna ja ennakoineet niiden vaikutusten kohdistuvan voimakkaimmin pienituloisiin väestöryhmiin kuten työttömiin, yksinhuoltajaperheisiin, opiskelijoihin ja muihin heikoimmassa asemassa oleviin. Tämä on herättänyt huolta eriarvoisuuden lisääntymisestä väestöryhmien välillä. Uudistusten yhteisvaikutusten arviointi on myös todettu puutteelliseksi. Heikki Hiilamo kumppaneineen (2023, 30) on kutsunut sosiaaliturvan uudistuksia ”suomalaisen sosiaalipolitiikan suunnanmuutokseksi”, joka korostaa yksilön ja perheiden vastuuta toimeentulostaan. Taustalla vaikuttavat myös koronapandemian ja elinkustannusten kuten ruuan ja energian hinnan nousun kielteiset vaikutukset väestön hyvinvointiin ja toimeentuloon (esim. Niemelä & Laininen 2024) sekä hyvinvointialueuudistus ja -palvelujen rahoitusvaikeudet. Sosiaaliturvaan ja terveyspalveluihin kuluvalle hallituskaudella tehtyjen ja suunniteltujen muutosten vaikutukset konkretisoitunevat ihmisten arjessa viiveellä vuosina 2025 ja 2026 (Saari 2024, 221-222).

Ajankohtaisen tutkimustiedon saaminen sosiaaliturvaan ja palvelujärjestelmään tehtyjen muutosten vaikutuksista eri väestöryhmiin on ensiarvoisen tärkeää. Tarkastelemme tutkimuksessa päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusalan järjestöjen toimintaan osallistuvien ihmisten elämäntilanteita, hyvinvointia, palvelutarpeita sekä palvelujen saantia. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujat sekä rikostaustaiset ihmiset tarvitsevat arjessaan paljon yhteiskunnan palveluja ja etuuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ATH-tutkimuksessa päihde- ja mielenterveysjärjestöjen toimintaan osallistuneiden taloudellisen tilanteen on todettu olevan heikempi sekä yksinäisyyden kokemusten ja palvelutarpeen suurempia kuin muiden vastaajien kohdalla (Pitkänen & Tourunen 2016). Mielenterveys- ja päihdeongelmia omaavien, niistä kuntoutuvien sekä rikostaustaisten ihmisten elämäntilanteista ja hyvinvoinnista on vaikea saada tutkittua tietoa. Väestötason kyselyt eivät usein tavoita heitä ja he saattavat olla julkisen palvelujärjestelmämme ja siihen kohdistuvan tutkimuksen ulkopuolella (Pitkänen & Tourunen 2016). Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen matalan kynnyksen toimintojen kautta heidän hyvinvoinnistaan ja palvelutarpeistaan voidaan saada kohdennetusti tietoa.

Olemme lisäksi kiinnostuneita järjestöjen toimintaan osallistuvien ihmisten kokemuksista siitä, miten kuluvalle hallituskaudella sosiaaliturvaan, sote-palveluihin sekä järjestöjen avustuksiin ja tätä kautta toimintamahdollisuuksiin tehdyt muutokset ovat vaikuttaneet heidän elämäntilanteeseensa, hyvinvointiinsa, toimentuloonsa sekä palvelutarpeisiinsa ja palvelujen saantiinsa. Sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden näkemyksiä tästä ovat kartoittaneet SOSTE ry, Talentia ja Kirkkohallitus (2024) syys-lokakuussa 2024 toteuttamassaan kyselyssä, johon vastasi noin tuhat sosiaalialan, diakoniatyön sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen työntekijää. Kyselyn mukaan taloudellisen tilanteen heikentyminen näkyy laajasti sosiaali- ja diakoniatyön ammattilaisten ja järjestöjen kohtaamilla ihmisillä ja on lisännyt tuen kysyntää. Järjestöjen asiakkailla näkyi erityisesti vaikeus selviytyä kohonneista lääkekuluista ja asiakasmaksuista sekä taloudellisen niukkuuden aiheuttama elinpiirin kutistuminen.

Tutkimus tehdään osana A-klinikkasäätiön koordinoimaa Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelmaa (MIPA 2.0), jonka tehtävänä on tukea tutkimustoiminnan ja -yhteistyön kautta päihde- ja mielenterveysjärjestöjen perustehtävän toteutusta. Hankkeessa on mukana yksitoista järjestöä¹ sekä Diakonia ammattikorkeakoulu ja Tampereen yliopiston sosiaalityön tutkinto-ohjelma. Tutkimusaineistoa

¹ A-Kiltojen Liitto ry, A-klinikkasäätiö, FinFami – Uusimaa ry, Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry, Irti Huumeista ry, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Kuntoutussäätiö, Mielenterveyden keskusliitto, Sininauhaliitto, Suomen Klubitalot ry ja Tukikohta ry.

kerätään laajasti hankejärjestöjen ja niiden jäsenyhdistysten sekä muiden yhteistyökumppanien (Silta-Valmennusyhdistys ry ja Valo-Valmennusyhdistys ry) toiminnoista.

Tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ajankohtaistietoa päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusjärjestöjen toimintaan osallistuvien ihmisten elämäntilanteista, koetusta hyvinvoinnista, taloudellisesta tilanteesta sekä palvelutarpeista ja palvelujen käytöstä. Se tuottaa myös tietoa hyvinvoinnissa koetuista muutoksista kuluvalle hallituskaudella, jolloin sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmäämme on uudistettu tavoilla, joiden on katsottu vaikuttavan erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten hyvän elämän edellytyksiin.

Tutkimuksessa tarkastellaan muun muassa seuraavia kysymyksiä:

- 1) Millaisiksi päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusjärjestöjen toimintaan osallistuvat ihmiset kokevat hyvinvointinsa ja taloudellisen tilanteensa keväällä 2025?
- 2) Millaisia palvelutarpeita ja -kokemuksia heillä on?
- 3) Miten he kokevat hyvinvointinsa, taloudellisen tilanteensa ja palvelujen saannin muuttuneen viimeisen vuoden aikana ja millaisia vaikutuksia vuosina 2023 ja 2024 sosiaaliturvaan ja palvelujärjestelmään tehdyillä muutoksilla on ollut niihin?

Aineisto ja menetelmät

Keräämme aineistoa kyselyllä ja haastatteluilla. Aineistoa keräämme MIPA 2.0 -hankejärjestöistä ja niiden jäsenyhdistyksistä sekä muiden yhteistyökumppanien toiminnoista. Kysely (liite 1) kohdistetaan toimintaan osallistujiin, jotka hakevat toiminnasta tukea tai apua joko itselleen esimerkiksi päihde- tai mielenterveyden ongelmansa tai rikostaustansa takia tai läheisenä (ei vapaaehtoiset tai palkatut työntekijät). Aineistoa kerätään seuraavanlaisista järjestöjen toiminnoista: ryhmätoiminta, kohtaamispaikat/päiväkeskukset, työpajat, työllistämistoimet, yksilötyö ja ruoka-apu. Aineistoa kerätään mahdollisuuksien mukaan myös järjestöjen jäsenlehtien, uutiskirjeiden, verkkosivujen, sosiaalisen median tms. kautta.

Kyselyssä hyödynnetään yleisesti tutkimuksissa käytettäviä ja vertailtavuuden mahdollistavia mittareita, kuten arvio elämäntilanteesta eri osa-alueilla, positiivinen mielenterveys (Short Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale SWEMWBS), psyykinen kuormittuneisuus (MHI-5), koettu yksinäisyys, sosiaalinen status (MacArthur Scale of Subjective Social Status), taloudellinen toimeentulo sekä palvelujen tarve ja käyttö. Lisäksi kartoitamme vastaajien arvioita näissä tapahtuneista muutoksista viimeisen vuoden aikana. Vertaamme tuloksia soveltuvilta osin väestön hyvinvointia kartoittaneiden tutkimusten (esim. Niemelä & Laaninen 2024) ja MIPA 2.0 -hankkeessa vuosina 2015-2016 tehdyn kyselyn (Pitkänen ym. 2017) tuloksiin. Vastaajat voivat osallistua tutkimukseen täyttämällä joko sähköisen (Webropol) tai paperisen kyselylomakkeen. Kyselyaineisto analysoidaan tilastollisiin tarkasteluihin tarkoitettulla SPSS-ohjelmistolla. Kyselyyn tavoitellaan vähintään 200 vastaajaa.

Syvennämme kyselytietoa toimintaan osallistuvien haastatteluilla (liite 2), joilla kartoitamme tarkemmin asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä kyselyssä tarkastelluista teemoista. Haastatteluilla pyritään tuomaan esiin asiakkaiden oma ääni ja huomioimaan elämäntilanteiden yksilöllisyys ja erityiset vaikeudet. Tutkimukseen tavoitellaan n. 15 haastateltavaa. Toteutamme haastattelut yksilökohtaisesti

puolistrukturoituina teemahaastatteluina, haastatteluille soveltuvassa rauhallisessa ja yksityisessä tilassa. Haastattelut nauhoitetaan haastateltavien luvalla ja litteroidaan sanatarkasti. Haastatteluaineiston analysoinnissa hyödynnetään NVivo-ohjelmistoa.

Eettiset kysymykset

Tutkimus noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita ihmistieteiden tutkimuksen eettisistä periaatteista ja hyvästä tieteellisestä käytännöstä (TENK 2019). Tutkimus toteutetaan yhteistyössä MIPA 2.0 -hakejärjestöjen ja muiden mahdollisten yhteistyökumppanien kanssa. Tutkimussuunnitelma esitellään ja hyväksytetään MIPA 2.0 -tutkimushankkeen ohjausryhmässä. Tutkimuslupa haetaan A-klinikkasäätiötä ja kaikilta tutkimukseen osallistuvilta järjestöiltä niiden omia tutkimuslupakäytäntöjä noudattaen.

Osallistujia informoidaan tutkimuksen toteuttamisesta joko kirjallisesti tai suullisesti kyselyjen ja haastattelujen yhteydessä, riippuen toiminnasta, jonka kautta he osallistuvat tutkimukseen (liite 3). Heille kerrotaan tutkimuksen tavoitteista ja tulosten käyttötarkoituksesta sekä painotetaan osallistumisen vapaaehtoisuutta ja luottamuksellisuutta. Koska tutkimus koskee osallistujien mahdollisesti vaikeita elämäntilanteita, kiinnitetään haastatteluaineiston raportoinnissa erityistä huomioita siihen, ettei yksittäisten osallistujien henkilöllisyys käy niistä ilmi.

Pyydämme haastateltavilta suostumuksen haastatteluihin osallistumiseen haastattelunauhalle. Haastattelut nauhoitetaan, mikäli se sopii haastateltavalle. Kerättyä tietoa käsitellään nimettömästi. Tutkijat ovat sitoutuneet työ sopimuksessaan noudattamaan vaitiolovelvollisuutta ja toimimaan luottamuksellisesti. Tutkimusaineistoja säilytetään käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatussa pilvipalveluympäristössä ja tietosuojan toteutumista seurataan jatkuvasti. Tutkimuksesta tehdään tietosuojaseloste. Aineistot säilytetään viisi vuotta tutkimuksen päättymisen jälkeen ja ne ovat tutkimushankkeen tutkijoiden sekä tutkimushankkeessa mahdollisesti opinnäytetöitään tekevien opiskelijoiden käytössä.

Raportointi ja aikataulu

Teemme tutkimuskyselyt ja -haastattelut 1.3.2025-30.5.2025 välisenä aikana. Ennen aineistonkeruun aloittamista tutkimussuunnitelma on hyväksytetty MIPA 2.0-tutkimusohjelman ohjausryhmässä ja yhteistyötahoilta on haettu tarvittavat tutkimusluvut. Julkaisemme tulosraportin avoimella julkaisualustalla sekä artikkeleja tieteellisissä julkaisuissa sekä järjestö- ja ammattilehdissä/blogeissa. Tiivistämme ydintulokset sosiaalisessa mediassa julkaistaviin infograafeihin.

Esittelemme tuloksia MIPA 2.0 -hankejärjestöjen työntekijöille ja mahdollisuuksien mukaan toimintaan osallistuville, jotta niistä voidaan käydä yhteistä keskustelua ja tukea niiden hyödyntämistä järjestöjen toiminnan kehittämisessä. Toimitamme raportit järjestökohtaisista tuloksista niille MIPA 2.0 -hankejärjestöille, joiden piiristä saadaan riittävä määrä vastauksia (>25). Viestimme tuloksista myös seminaareissa, työpajoissa ja muissa tilaisuuksissa. Tutkimuksen raportointi on valmis toukokuun loppuun 2026 mennessä.

Vastaavajana tutkijana toimii tiimipäällikkö, dosentti Jouni Tourunen ja muina tutkijoina Sari Jurvansuu ja Taina Heinonen A-klinikkasäätiöstä.

Liitteet

LIITE 1: Kyselylomake

LIITE 2: Haastattelurunko

LIITE 3: Tiedote

Kirjallisuutta

Hiilamo, H., Kivipelto, M., Moisio, P. ym. (2023): Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027.

Kela (2024): Sosiaaliturvaan valmistellaan monia muutoksia. Ajankohtaista 18.9.2024.

<https://www.kela.fi/ajankohtaista/sosiaaliturvaan-valmistellaan-monia-muutoksia-vuodelle-2025>

Niemelä, M. & Laaninen, M. (2024): Suomalaisten koettu hyvinvointi kriisien aikana. S. 19-46. Teoksessa Anna Rajavuori (toim.): Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024. Kalevi Sorsa -säätiö.

Pitkänen, T., Elovainio, M., Jokelainen, S. & Tourunen, J. (2017): Ihmisten äänellä: järjestöjen tavoittamien kansalaisten hyvinvoinnin vajeet ja palvelun tarpeet. A-klinikkasäätiön raporttisarja 65/2017.

Pitkänen, T. & Tourunen, J. (2016): Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen toimintoihin osallistuneiden kansalaisten hyvinvointi kahden kyselytutkimuksen perusteella. THL Työpapereita 38/2016

https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/Pitkanen_Tourunen_THL_tyoapereita_38_2016.pdf

Saari, J. (2024): Harvinainen hetki. Hyvinvointivaltio valinkauhassa. Kunnallisanalan kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 128. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2024/11/julkaistavissa-11-11-2024-klo-11-polemia-128_harvinainen-hetki-hyvinvointivaltio-valinkauhassa-2.pdf

SOSTE ry, Kirkkohallitus ja Talentia (2024): Sosiaali- ja terveysjärjestöjen, sosiaalialan työntekijöiden ja diakoniatyöntekijöiden kokemukset ihmisten ajankohtaisista toimeentulovaikeuksista.

<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2024/11/Tulosityhteenvetoraportti.pdf>

SOSTE ry (2023): SOSTE selvitti hallituksen leikkausten vaikutukset maakunnittain – Lähes 17 000 uutta alaikäistä tippuu köyhyysrajan alapuolelle. Etusivu Uutiset 14.11.2023. <https://www.soste.fi/uutiset/soste-selvitti-hallituksen-leikkausten-vaikutukset-maakunnittain-lahes-17-000-uutta-alaikaista-tippuu-koyhyysrajan-alle/>

STM 2024. Sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arviointi 23.9.2024. Saatavilla:

<https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/sosiaaliturvamuutosten-yhteisvaikutusten-arviointi-on-valmistunut-1>

LIITE 1. Kyselylomake

ELÄMÄNTILANNE

1. Minkä syiden takia osallistut tämän järjestön toimintaan? (Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)

☐ työttömyys	☐ rikosseuraamuksiin liittyvät syyt
☐ vähävaraisuus	☐ läheiseni päihteidenkäyttöön liittyvät syyt
☐ päihteidenkäyttöni liittyvät syyt	☐ läheiseni mielenterveyteen liittyvät syyt
☐ mielenterveyteeni liittyvät syyt	☐ läheiseni rahapelaamiseen liittyvät syyt
☐ rahapelaamiseen liittyvät syyt	☐ muu syy, mikä _____?

2. Miten arvioit tällä hetkellä omaa elämäntilannettasi? Arvioi jokainen alla oleva asia arvosanoilla 4-10 (4=tilanne on erittäin huono; 10=tilanne on erinomainen / erinomaisesti hallinnassa).

asuminen	_____	päihteiden käyttö	_____
perhesuhteet	_____	fyysinen terveys	_____
muut ihmissuhteet	_____	mielenterveys	_____
työ tai opiskelu	_____	vapaa-aika, harrastukset	_____
arjen hallinta	_____	elämänlaatu kokonaisuudessaan	_____

3. Miten elämäntilanteesi kokonaisuudessaan on muuttunut viimeisen vuoden aikana?

- ☐ parantunut paljon ☐ parantunut jonkin verran ☐ pysynyt samana ☐ heikentynyt jonkin verran
☐ heikentynyt paljon

4. Valitse väittämien kohdalta vastausvaihtoehto, joka kuvaa parhaiten tilannettasi viimeksi kuluneen 2 viikon aikana.

	en koskaan	harvoin	joskus	usein	koko ajan
Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni hyödylliseksi	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni rentoutuneeksi	1	2	3	4	5
Olen käsitellyt ongelmia hyvin	1	2	3	4	5
Olen ajatellut selkeästi	1	2	3	4	5
Olen tuntenut läheisyyttä toisiin ihmisiin	1	2	3	4	5
Olen kyennyt tekemään omia päätöksiä asioista	1	2	3	4	5

5. Mihin asemaan sijoitat itsesi suomalaisessa yhteiskunnassa? Ympyröi numero.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Kaikkein
huono-
osaisimmat

Kaikkein
hyvä-
osaisimmat

6. Millainen hyvinvointisi oli ennen tämän järjestön toimintaan osallistumista?

☐ erittäin hyvä ☐ melko hyvä ☐ ei hyvä eikä huono ☐ melko huono ☐ erittäin huono

7. Millainen hyvinvointisi on tällä hetkellä?

☐ erittäin hyvä ☐ melko hyvä ☐ ei hyvä eikä huono ☐ melko huono ☐ erittäin huono

8. Kuinka usein tunnet itsesi yksinäiseksi?

☐ en koskaan
☐ harvoin
☐ joskus
☐ usein
☐ jatkuvasti

9. Miten yksinäisyyden kokemuksesi on muuttunut viimeisen vuoden aikana?

☐ lisääntynyt paljon
☐ lisääntynyt jonkin verran
☐ pysynyt samana
☐ vähentynyt jonkin verran
☐ vähentynyt paljon

10. Kuinka suuren osan ajasta olet 4 viime viikon aikana

	koko ajan	suurim- man osan aikaa	huomat- tavan osan aikaa	jonkin aikaa	vähän aikaa	en lainkaan
ollut hyvin hermostunut?	1	2	3	4	5	6
tuntenut mielialasi niin matalaksi, ettei mikään ole voinut piristää sinua?	1	2	3	4	5	6
tuntenut itsesi tyyneksi ja rauhalliseksi?	1	2	3	4	5	6
tuntenut itsesi alakuloiseksi ja apeaksi?	1	2	3	4	5	6
ollut onnellinen?	1	2	3	4	5	6

PALVELUJEN KÄYTTÖ

11. Oletko käyttänyt seuraavia palveluja viimeisen vuoden aikana?

	en ole tarvinnut	olisin tarvinnut, mutta en ole saanut	olen käyttänyt, palvelu ei ollut riittävää	olen käyttänyt, palvelu oli riittävää
päihdepalvelut	0	1	2	3
mielenterveyspalvelut	0	1	2	3
muut terveydenhuollon palvelut	0	1	2	3
asumispalvelut	0	1	2	3
talous- ja velkaneuvonta	0	1	2	3
toimeentulotuki	0	1	2	3
lastensuojelu	0	1	2	3
työllisyyspalvelut	0	1	2	3

12. Miten koet palvelujen saamisen muuttuneen viimeisen vuoden aikana?

- ☐ parantunut paljon ☐ parantunut jonkin verran ☐ pysynyt samana
☐ vaikeutunut jonkin verran ☐ vaikeutunut paljon

13. Kerro tarkemmin, missä palveluissa ja miten muutos on näkynyt. _____

TALOUDELLINEN TILANNE

14. Kun taloutesi kaikki tulot otetaan huomioon, onko menojen kattaminen näillä tuloilla

- ☐ erittäin hankalaa ☐ melko hankalaa ☐ melko helppoa ☐ erittäin helppoa?

15. Miten taloudellinen tilanteesi on muuttunut viimeisen vuoden aikana?

- ☐ parantunut paljon ☐ parantunut jonkin verran ☐ pysynyt samana ☐ huonontunut jonkin verran
☐ huonontunut paljon

16. Kerro, mikä muutokseen on vaikuttanut. _____

17. Arvioi tilannettasi viimeisen vuoden aikana:

- a) Oletko pelännyt, että ruoka loppuu ennen kuin saat rahaa ostaa lisää? ☐ en ☐ kyllä
- b) Oletko joutunut tinkimään lääkkeiden ostosta rahan puutteen vuoksi? ☐ en ☐ kyllä
- c) Oletko jättänyt rahan puutteen vuoksi käymättä lääkärissä? ☐ en ☐ kyllä

18. Haetko ruokaa ruoka-avusta?

- ☐ en ☐ muutaman kerran vuodessa ☐ keskimäärin kerran kuussa ☐ joka viikko

19. Missä määrin seuraavat muutokset ovat vaikuttaneet toimeentuloosi?

	ei koske minua	ei lainkaan	jonkin verran	paljon
asumiseen saatavat tuet ovat pienentyneet tai loppuneet	0	1	2	3
työttömyysturva on heikentynyt	0	1	2	3
sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ovat nousseet	0	1	2	3
lääkkeiden omavastuu on noussut	0	1	2	3
elämisen kulut ovat nousseet enemmän kuin saamani etuudet	0	1	2	3
osa-aikatyö ei ole yhtä kannattavaa kuin aiemmin	0	1	2	3

20. Millaisia tulevaisuuden tavoitteita sinulla on? Miten haluaisit elämäsi muuttuvan seuraavan kahden vuoden aikana? Kerro omin sanoin.

TAUSTA

21. Ikäsi? ____ v. **22. Sukupuolesi?** ☐ nainen ☐ mies ☐ muu ☐ en halua sanoa

23. Korkein suorittamasi koulutus?

- ☐ peruskoulu kesken ☐ perus-/kansakoulu ☐ toisen asteen koulutus (lukio, ammattikoulu)
- ☐ alempi korkeakoulututkinto ☐ ylempi korkeakoulututkinto ☐ jokin muu, mikä? _____

24. Työllisyystilanteesi? *(Voit valita useita vaihtoehtoja.)*

- ☐ koko- tai osa-aikatyö ☐ työtön tai lomautettu ☐ kuntouttava työtoiminta tai työkokeilu
☐ palkkatuettu työ ☐ eläkkeellä ☐ opiskelija
☐ sairauspäivärahalla ☐ muu, mikä? _____

25. Asumistilanteesi?

- ☐ omistusasunto ☐ vuokra-asunto ☐ tukiasunto ☐ asunnoton ☐ muu, mikä? _____

26. Keitä muita taloudessasi asuu? *(Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.)*

- ☐ asun yksin ☐ puoliso/kumppani ☐ alaikäisiä lapsia ☐ täysi-ikäisiä lapsia ☐ muu, kuka? _____

27. Millä hyvinvointialueella asut? _____

28. Kerro vielä halutessasi tarkemmin elämäntilanteestasi tai siinä tapahtuneista muutoksista

Kiitos vastauksestasi!

A-klinikkasäätiö

Järjestöjen toimintaan osallistuvien ihmisten hyvinvointi, taloudellinen tilanne ja palvelukokemukset

HAASTATTELURUNKO

Taustatiedot (ikä, sukupuoli)

Elämäntilanne ja sen vaikeudet

Millainen elämäntilanteesi on tällä hetkellä?

- työtilanne, opiskelut? (jos työtön, kuinka kauan?)
- asumistilanne (yksin, kumppanin, lasten kanssa, onko alaikäisiä lapsia?)

Millaisia vaikeuksia elämässäsi on tällä hetkellä? (asuminen, yksinäisyys, vapaa-aika/harrastukset, työ/opiskelut, fyysinen terveys, mielenterveys, päihteet, muut riippuvuudet?)

Miten elämäntilanteesi on muuttunut viimeisen 1-2 vuoden aikana? (parantunut/huonontunut?)

- mikä muutokseen on vaikuttanut?

Mihin haluaisit elämässäsi eniten muutosta tällä hetkellä? Millaista tukea tarvitsisit siihen?

Taloudellinen tilanne

Miten kuvailisit taloudellista tilannettasi tällä hetkellä?

Onko taloudellinen tilanteesi muuttunut viimeisen 1-2 vuoden aikana? Miten? (parantunut/huonontunut)

Mikä siihen on vaikuttanut? (esim. asumistuen tai työttömyysturvan leikkaukset, elinkustannusten nousu, lääkkeiden hinnat, asiakasmaksut)? Onko sinulla ollut vaikeuksia saada tarvitsemiasi tukia/etuuksia?

Millaisia vaikeuksia?

Miten taloudelliset vaikeudet näkyvät arjessasi? Miten ne vaikuttavat terveyteesi, mielialaasi ja hyvinvointiisi?

Millaisin keinoin olet yrittänyt tulla toimeen (ruoka-apu, lainaaminen, pikavipit tms.)? Koetko saavasi riittävästi tukea tai palveluita taloudellisen tilanteesi helpottamiseksi? Saatko tarvittaessa apua perheeltä/ystäviltä/muulta taholta?

Mitä mieltä olet nykyisestä sosiaaliturvan tasosta ja sen riittävydestä?

Mitä toivoisit muutettavan sosiaaliturvassa ja sote-palveluissa, jotta ne tukisivat sinua paremmin?

Palvelujen käyttö

Mitä sosiaali- ja terveyspalveluja olet käyttänyt viimeisen 1-2 vuoden aikana? (päihde-, mielenterveys-, muu terveys-, asumispalvelut, talous- ja velkaneuvonta, toimeentulotuki, lastensuojelu, työllisyyspalvelut?)

Miten koet palvelujen saamisen muuttuneen (parantunut/vaikeutunut)?

Missä palveluissa ja miten muutos on näkynyt? Esimerkkejä?

Millaisia vaikeuksia sote-palvelujen saantiin on liittynyt?

Millaisia hyviä kokemuksia sinulla on sote-palveluista viime ajoilta?

Millaisia muutoksia toivoisit sote-palveluihin, jotta ne palvelisivat sinua paremmin?

Järjestön toimintaan osallistuminen ja saatu tuki

Kerro järjestön toimintaan mukaan tulosta – milloin, miten, miksi?

Miten osallistuminen tähän toimintaan on vaikuttanut arkeesi ja hyvinvointiisi? Mikä siinä on ollut sinulle tärkeää? Onko siinä jotain, mikä ei toimi ja mihin toivoisit muutosta?

Onko sinulla ajatuksia siitä, miten tätä toimintaa/järjestöjen toimintaa yleensä voisi kehittää?

Mitkä muut asiat tukevat tällä hetkellä arjessa selviytymistäsi ja hyvinvointiasi?

Loppuun

Haluaisitko kertoa vielä jotain muuta tässä haastattelussa käsitellyistä asioista?

A-klinikkasäätiö

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0)

Osallistu tutkimukseen: Järjestöjen toimintaan osallistuvien hyvinvointi, taloudellinen tilanne ja palvelukokemukset

Hyvä järjestön toimintaan osallistuja

Millainen on hyvinvointisi ja taloudellinen tilanteesi tällä hetkellä? Ovatko sosiaaliturvaan tehdyt muutokset vaikuttaneet niihin? Oletko saanut tarvitsemasi sosiaali- ja terveyspalvelut?

Keräämme tällä kyselyllä tietoa muun muassa näistä kysymyksistä. Sosiaaliturvaan ja palveluihin on tehty viime aikoina merkittäviä muutoksia. Tarvitsemme tutkittua tietoa siitä, miten muutokset näkyvät ihmisten arjessa, hyvinvoinnissa, taloudessa ja palvelujen saannissa.

On tärkeää, että mahdollisimman erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset jakavat kokemuksiaan. **Sinun vastauksesi kyselyyn on erittäin arvokas!**

Kyselyyn vastataan nimettömänä. Antamiasi tietoja käsittelevät vain hankkeen tutkijat ehdottoman luottamuksellisesti. Raportoimme tutkimustulokset ryhmätasolla niin, etteivät kenenkään vastaajan tiedot tai henkilöllisyys paljastu. Kyselyn täyttämiseen kuluu noin 10–15 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksen toteuttaa A-klinikkasäätiön koordinoima Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0). Tulokset raportoidaan tämän vuoden aikana (seuraa esim. [hankkeen verkkosivuja](#)). Niitä hyödynnetään muun muassa järjestöjen kehittämis- ja vaikuttamistoiminnassa. Tutkimuksen tekemiseen on saatu tutkimukseen osallistuvien järjestöjen luvat.

Lämmin kiitos jo etukäteen vastauksestasi!

Annan mielelläni lisätietoja tutkimuksesta. Voit kertoa kokemuksistasi myös haastattelussa - ota yhteyttä!

Dosentti, tiimipäällikkö Jouni Tourunen (jouni.tourunen@a-klinikkasaatio.fi, 040 136 8058)

Lisätietoja MIPA 2.0 -tutkimusohjelmasta: <https://a-klinikkasaatio.fi/tyomme/tutkimus-ja-kehitys/tutkimushankkeet/mipa/>